

Átugrik-e az EU saját árnyékán?!

Rácz Margit

2010-ben kiderült, hogy a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) egyes tagországai államadósságuk finanszírozását nem tudják a piacról megoldani, és vannak még bedőlő bankok, amelyek kezelhetetlen államháztartási hiányt okozhatnak. Mindez arra mutat, hogy ami a GMU szűk első tíz évében még biztosította a normális működést, az ezek fényében tartósan felveti a folytathatatlanságot, és ennek nyomán a változtatások kényszerét.

Olyan megoldási módszereket kell találni, amelyek a GMU létrejötte óta egyáltalán nem merültek fel. Ilyen lehet például egy-egy GMU-tagország kizárása az eurózónából, vagy a fiskális szolidaritás egyre markánsabb megjelenése.

A kérdés csak az, hogy 2013 végéig az a 750 milliárd eurós támogatási lehetőség, ami létrejött, elegendő lesz-e a ma még nem tudni hány GMU-tagország megmentésére, azaz az államcsőd elkerülésére. Itt az a legnagyobb probléma, hogy 2011-ben valamennyi országban nem indul meg a fenntartható gazdasági növekedés. Pontosan ott nem indul meg, ahol az államháztartás rendbehozatala érdekében a legkívánatosabb lenne.

Ez az a kihívás, ami kiváltja a világ gazdasági szaksajtójában az időnként jelentős szerzők tollából megjelenő „vége van az eurónak, megmondtuk előre” gondolat valamilyen megfogalmazását. Ez az a kihívás, ami hiszterizálja a pénzpiacokat, egyre drágábbá téve az államadósság piacról történő finanszírozását. Végül, de nem utolsósorban ez az a kihívás, ami több mint tízéves pangás után újra előtérbe hozza az EU gazdasági mélyülését.

2011 januárjában még nem lehet tudni, hogy ez a mélyülés valódi orvosság lesz-e a növekedéshiányos GMU-tagországok államháztartási problémáinak kezelésére, méghozzá a piacokat is megnyugtató módon, ami kiválthatja az elviselhető felárral történő piaci finanszírozást. Tehát az integráció belső mélyülésének kell azt a hitelességet megteremteni, ami a bajba jutott GMU-tagországok piaci finanszírozását elviselhető költségek mellett hosszabb távon biztosítja.

Ugyanis olyan probléma kezdett megjelenni 2010-ben a görög és az ír válság nyomán, ami a legoptimistább megközelítés mellett is legalább egy középtávú időszakban folyamatos kísérő jelensége lesz az eurózóna működésének.

Ez a gazdasági mélyülés az európai szemeszter során kell hogy megformálódjon. Azaz a 2012-es költségvetések ECOFIN-tanácsban történő megvizsgálása során a növekedés elősegítésének szempontként olyan értelemben kell megjelenie, ami szinte kötelező erővel bír a tagországok számára. Itt legalább két probléma van. Az egyik az, hogy a GMU tizenhét tagországra vagy az EU huszonhét tagországra ugyanazt a növekedési receptet nem lehet alkalmazni. Tehát az európai félév ideje alatt ki kellene alakulni annak a mutatórendszernek, ami nemcsak méri a növekedést, hanem elő is tudja segíteni azt. A strukturális reformok véghezvitele önmagában rövid távon nem eredményez nagyobb növekedést, sőt a reformok során az állam több korábban finanszírozott tevékenysége megszűnik, és ez növelheti a munkanélküliséget, és növekedési korlátként is működhet. A másik igen nehéz kérdés, ha meg is lennének ezek a tagországi sajátosságokat is figyelembe venni tudó számon kérhető mutatók, nincs biztosíték arra, hogy a tagországok az ECOFIN-tanácsban belül folytatott vita után ezt kötelezően magukra is vállalnák.

Nem zárható ki, hogy a tagországok és az Európai Bizottság között komoly kompetencia-vita alakul ki a gazdasági mélyülés kérdéseiben. Ebből a szempontból kitüntetett jelentősége van az adópolitikának. Ez az a kérdés, amiben már az egységes belső piac 1980-as évek közepétől kezdődő megformálásakor sem tudtak megegyezni. Ugyanilyen probléma a fejlettségi heterogenitás nyomán egyre markánsabban megmutatkozó szociális különbség a tagországok között.

Az adósságválság az eurózónán belül kifejezetten a fejlettségi perifériát érinti a leg súlyosabban. Tehát a GMU új szabályaként megjelenő fiskális szolidaritás kifejezetten a szegényebb tagországok számára jön létre. Persze Írországot a 2000-es évek eleje óta már nem lehet igazán szegény országnak tekinteni. Portugáliában és Spanyolországban pedig még nem került sor az államadósság kezelésére létrejött pénzalap igénybevételére. Az is előfordulhat, persze a legrosszabb esetként, hogy Olaszország sem tudja elkerülni az adósságválságot. Tehát nem csak a legszegényebb GMU-tagországokról van szó. Azt is hangsúlyozni kell, hogy a fejlettségi heterogenitás mellett még szerepet játszik a stabilitási kultúra hiánya, azaz a tartósan laza fiskális politika folytatása. De ezen kívül még sokféle tényező merülhet fel a továbbiakban az adósságválság okaként. Egy egészen biztos probléma lesz. Nevezetesen az, ha középtávon alig lesz növekedés az adósságválsággal küzdő GMU-tagországokban.

Mindebből kiindulva egészen biztos, hogy az eurózóna és az euró állandó témája lesz a világsajtónak, és minden bizonnyal az unió döntéshozói sem kerülhetik el azt, hogy időnként saját árnyékukon átugorva leküzdjék a gazdasági mélyítés legnagyobbjának tűnő akadályait is.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról